

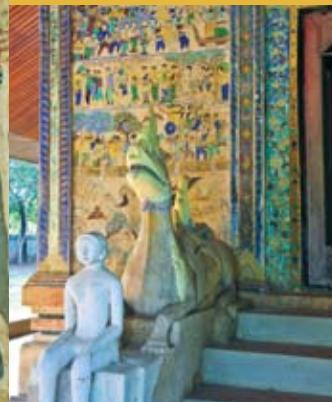
ເຢືອນສີມ ເຮນຄືລປີ ລ ໄກລາງ ອົສານ

ຂອນແກ່ນ ມາຫາສາດາມ ຮ້ອຍເວັດ ກາພສີນຮູ້

ສີມ ອ້ອນໂບນສົກລືອກ ຈາກຕົລປະເປັນດີນ
ດຳນາມ ເຊິ່ງນ່າຍ ແຜນດ້າຍຂົວຫຼາວຕາມແນບ
ລົບນົບໃຫ້ສົກລືອກ ເປັນບັນທຶກທາງປະວັດຄາສຕ່ວ
ທີ່ສະຫຼອນເຊິ່ງກາວອັນນໍາຄືກ່າວ ຜ່ານອຸປະນະບັນ
ຈາກສົດປັບປຸດກ່າວ ແລະຈິດກາຮ່າມສູປະຕັ້ນ
ທີ່ສ່ວັງສຽງຄົກຈາກພັດທະນາອັນນົບວຸຖຸທີ່

ກາຮ່າງທີ່ເກີດຕື່ອງການເສັ້ນທາງ

“ເຢືອນສີມ ເຮນຄືລປີ ລ ໄກລາງອົສານ”
ຈຶ່ງເປັນຄວາມວິ່ນວ່ານຍັ້ນເນື່ອມຄຸນດ້າ ຊື່ຈະ
ນໍາພາກຸ່ານາເຢືອນໄປປັດພບແລະສັນດັບ ຮາກເຫັນ
ແຫ່ງຈິດວິຖຸນູານຸ້າພື້ນບັນອົສານອັນທ້າຈິງ

ເຢືອນສິມ ເຮນເຄີລປ່ານ ໃຈກລາງ ວິສາບ ຂອນແກ່ນ ມາກສາຄານ ຕົວຍົດິ້ນ ກາພເສັນເຖິງ

อีสาน ดินแดนแห่งศิลปะและวัฒนธรรม เป็นแหล่งกำเนิดอารยธรรมสำคัญ มากมายของเมืองไทย บ้านบันยัคคงสหท้อนออกอยู่ในแม่น้ำความเป็นอยู่ย่าง เรียบง่ายของคนดินนั้น ด้วยการแต่งกาย อาหารการกิน ขนบธรรมเนียมและประเพณี อันงดงาม โดยเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา ซึ่งสืบสานมีความรุ่งเรืองในพุทธศาสนา สร้างสรรค์ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 20-23 สมัยอาณาจักรล้านช้าง

“สีบ” เป็นภาษาอีสาน มาจากคำว่า สีมา พัทธสีมา หมายถึง ใบสัก ลิมของภาคอีสานมักสร้างก่อนเรียบก่อ สม怙ะ เป็นอาคารขนาดเล็กติดแต่ร่องวัว วัสดุท้องถิ่น ความโดดเด่นของลิมนากาครูปทรงและสถาปัตยกรรม ยังมีลิงช่วย เขิดทุ่งเมืองมีคุณค่าอย่างมาก นับว่า “สีบแต้ม” (ภาษาอันอีสาน) หรือจิตวิรรรภาพแห่งนั้น

แม้ว่าสิ่ง และ สูญเสียของอีสาน จะเป็นงานศิลปะพื้นบ้านที่อาจไม่สายหู เสมือนงานช่างหลวงของภาคกลาง ทว่า การถ่ายทอดเรื่องราวของช่างแท้มั่นนัก ตรงไปตรงมา เปี่ยมล้นด้วยความศรัทธาและด้วยใจ เหล่านี้จึงเป็นเหมือนสื่อสะท้อน ความรู้สึกนึกคิด ความสามารถ และภูมิปัญญาของคนสมัยก่อน ที่สามารถนำมารา เป็นหลักฐานนั้นทึ่กเรื่องราวในอดีตของผู้คน ชุมชน และประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนเรื่องราวของพทกษาสนา

คู่มือ เรียนสิ่งแวดล้อม ใจกลางวิถีชีวาน ฉบับนี้ นำเสนอเรื่องราวท่องเที่ยว ชุมชนศิลปะอีสานตามวัดต่างๆ ที่ใจกลางวิถีชีวาน ในเบต จ.ขอนแก่น จมหาสารคาม จ.ร้อยเอ็ด และ จ.กาฬสินธุ์ นอกจากนี้ยังมีแผนที่ประกอบ เพื่อช่วยให้การเดินทาง ง่ายดายยิ่งขึ้น

การเดินทางไปเพียงแค่ออกบ้านหน้าประตูบ้านก็สามารถ มากกว่าเดือนคุณอาจได้รับรู้เรื่องราวในอดีตอันน่าสนใจของคนอื่น ผู้ซึ่งมีความสมดุล จริงใจ เรียบง่าย ตรงไปตรงมา และที่สุดคุณอาจพบยิ่งกว่า นั่นคือ “มิติภาระท่วงเดินทาง”

สารบัญ

วัดไชยศรี จ.ขอนแก่น	4
วัดมัชณ์ณิมวิทยาราม จ.ขอนแก่น	6
วัดสันวนวารีพัฒนาaram จ.ขอนแก่น	8
วัดสะกง จ.ขอนแก่น	10
วัดสะบัวแก้ว จ.ขอนแก่น	12
วัดยางทวงวราaram จ.มหาสารคาม	14
วัดป่าเลสไอย์ จ.มหาสารคาม	16
วัดโพธาราม จ.มหาสารคาม	18
วัดจักรวาลภูมิพินิจ จ.ร้อยเอ็ด	20
วัดไตรกุฎีคุณجاจารย์ จ.ร้อยเอ็ด	22
วัดสะเกตุ จ.ร้อยเอ็ด	24
วัดกลางโคกต้อ จ.กาฬสินธุ์	26
วัดอุดมประชาราชภูร์ จ.กาฬสินธุ์	28
เพนกี เยือนสีม ชมศิลป์ ณ ใจกลางอีสาน	30
ตัวอย่างเส้นทางท่องเที่ยว เยือนสีม ชมศิลป์ ณ ใจกลางอีสาน	32
ประวัติเส้นใช้	38

วัดไชยศรี

อ.เมือง จ.ขอนแก่น

วัดไชยศรี ตั้งอยู่ที่
บ้านสาวะดี สร้างขึ้นตั้งแต่ปี
พ.ศ. 2408 ส่วนลิมสร้างขึ้นราว
ปี พ.ศ. 2443 โดยเจ้าอาวาส

องค์แรก (หลวงปู่อ่อนสา) และชาวบ้านผู้มีจิตศรัทธา รูปทรงเดิมของโบราณ
เป็นแบบสมอีสานโบราณ ฐานส่วนล่างและผนังก่ออิฐฉาบปูน ชั้นบนเป็นไม้
หลังคาเป็นไม้มีปีกยื่น บานประดุจและหน้าต่างแกะสลัก ฝาผนังทั้งด้านนอก
และด้านในมีญูปัตตม์ (ภาพเขียนสี) แสดงเรื่องราวพุทธประวัติ สังฆาริคบัซัย
พระเวสสันดรชาดก ภาพเทพและสัตว์ต่างๆ ตลอดฐานภาพนูนราดขุ่น
วดเต็มพื้นที่ไม่เหลือที่ว่าง เน้นสัดส่วนเกินจริง ด้วยกระเบื้องลอดใน
อารมณ์ของภาพสนุกสนาน ใช้สีฟุ้นไฟสีฟ้า คราม และขาว ซึ่งได้จากการสดุด
ธรรมชาติ เป็นฝีมือของช่างแต้มพื้นบ้านชื่อ นายทอง ทิพย์ชา ชาวอ.บารบีอ
จ.มหาสารคาม และช่างแต้มอื่นๆ มาช่วยแต้มภาพจนเสร็จ

ต่อมาเมื่อใบสัตห์ชำรุดตามกาลเวลา ในปี พ.ศ. 2525 ชาวบ้านจึงร่วมกันซ่อมแซม แต่เนื่องจากความไม่เข้าใจในเรื่องสถาปัตยกรรมและการบูรณะปูริสังขรณ์ จึงเปลี่ยนหลังคาเป็นชูปัทรวงแบบทางภาคกลาง และเสริมผนังบางส่วนให้สูงขึ้น เพื่อให้รับกับรูปทรงใหม่ที่ซ้อมแซม ระหว่างการซ่อมน้ำปูนใหม่มาทับบนภาพเขียนสีบางส่วนทำให้เสียหายไปบ้าง ต่อมากรมศิลปากรจึงเข้ามาต่อเติมปีกด้านข้างของโบราณ และยกพื้นขึ้นเพื่อป้องกันน้ำกัดเซาะรุนแรง อุปัต्तิมของวัดไชยศรีแห่งนี้จึงยังคงความงามไว้ได้ จนได้รับการยกย่องว่าเป็นญูปัตตม์ที่ล้ำงานที่สุดแห่งหนึ่งในสิมอีสานของเมืองไทย

ปัจจุบันวัดไชยศรียังคงความงามของสถาปัตยกรรมไว้เป็นอย่างดี นอกจากเป็นศูนย์รวมใจของชาวบ้านในชุมชนแล้ว ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา ให้กับผู้คนที่สนใจในแขนงนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสาน สามารถเข้าไปศึกษาได้จากพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน ซึ่งสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2546 โดยพระครูบุญญากร (วสันต์ มหาปุญญ์โญ) เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน ร่วมกับชาวบ้านสาวะดี โดยการประการรับบริจาคสิ่งของจากชาวบ้าน เพื่อนำมาจัดแสดง มีวัตถุประดิษฐ์ เพื่อป้องกันไม่ให้เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการดำรงชีวิตของชาวบ้านนับแต่อดีต สูญหายไปจากชุมชน และเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ลับท่อนภาพวิถีชุมชนของชาวบ้านสาวะดี

วัดไชยศรียังคงรักษาความงามของสถาปัตยกรรมไว้เป็นอย่างดี ด้วยการรักษาและซ่อมแซมอย่างต่อเนื่อง ไม่เสียหายไปมาก จึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องมาเยือนอย่างต่อเนื่อง ไม่เสียหายไปมาก จึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องมาเยือนอย่างต่อเนื่อง

การเดินทาง

จากตัวเมืองขอนแก่น ไปตาม ถนนลิวล์ลี่ (ขอนแก่น - บ้านฝาง) ราว กม.ที่ 14 มีเลี้ยวทาง อก. 2009 แยกขวาเข้าบ้านสาวะดี โดยต้องผ่านบ้านม่วงก่อน รวมระยะทางจากตัวเมืองราว 20 กม.

วัดเมืองวิทยาราม

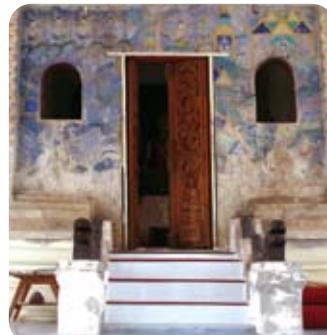
อ.บ้านไฟ จ.ขอนแก่น

วัดมัชณิวิทยาราม หรือ
วัดบ้านลาน และเรียกอีกชื่อหนึ่ง
ว่า "วัดกลาง" วัดเก่าแก่ที่สันนิษฐาน
ว่าสร้างขึ้นราวปี พ.ศ. 2470 มีภาพ
เขียนญูปแต้มทั้งดงมหาอยู่รอบด้าน
นอกตัวสิม เป็นญูปแต้มแสดงเรื่อง
รา瓦เกียวกับพระเวสสันดรชาดก
เรึงคำดับจากด้านหน้าทิศตะวัน
ออก กิ่กเห็นอ กิศดวนตอก และ
ทิศใต้ เริ่มจากกันฑ์ทศพรถึง
นครกันฑ์รวม 9 ห้อง มีคำ
บรรยายใต้ภาพ การแสดงเรื่อง
รา瓦และคำดับภพ สือให้เข้าใจ
ง่ายและขัดเจน เน้นการใช้สีผุน
วรรณะยืน คือ สีฟ้า สีน้ำเงิน
สีเขียว และสีเหลือง เป็นฝีมือ^๑
ช่างแต้ม 2 คน คือ พ่อสุวรรณ
ปีศาจ ขาว จ.ร้อยเอ็ด และพ่ออ
แสนที จิตรกรฝีมือดีอีกคนหนึ่ง
ในสมัยนั้น

ต่อมา เมื่อสิมเกิดความทรุดโทรมตามกาลเวลา ชาวบ้านได้ร่วมกัน
บูรณะซ่อมแซม โดยทำหลังคาขึ้นใหม่ แล้วต่อหลังคามาเป็นปีกนกรอบสิม
ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมอีสานที่โดดเด่น ตรงบันไดทางเข้าสิมญูปปั้นพญานาค
2 ตัว ไม่มีหงอน และแม่ว่าในปีจุบันญูปแต้มหายบสิม จะถูกกลบเลือนไปบ้าง
ตามกาลเวลา ทว่ายังนับเป็นขั้นงานประวัติศาสตร์ ที่สะท้อนให้เยาวชนและ
คนรุ่นหลังได้เห็นถึงภูมิปัญญาและคุณค่าทางศิลปะของบรรพบุรุษ

การเข้าชมภายในสิม วัดบ้านลาน ควรแต่งกายสุภาพ สุภาพสตรี
ไม่สามารถเข้าไปภายในสิม

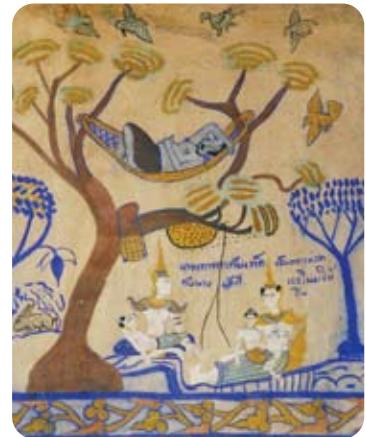

การเดินทาง

จากตัวเมืองขอนแก่น ไปตามทางหลวงหมายเลข 2 ถ.มิตรภาพ
(ขอนแก่น-บ้านไฟ) เมื่อถึงสี่แยกบ้านไฟ เลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวง
หมายเลข 23 (บ้านไฟ-บราบ) ราว 13 กม. มีทางแยกขวาไป อ.เบญจนาคร
ทางหลวงหมายเลข 2297 ไปอีกว่า 2 กม. จะถึงวัดมัชณิวิทยาราม
รวมระยะทางจากตัวเมืองประมาณ 60 กม.

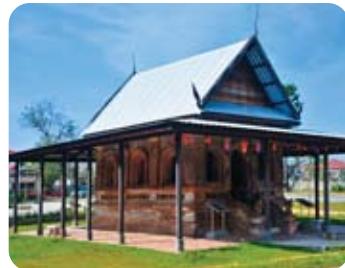
ผนังสีน้ำเงินมีสีสุปแต้มทั้งด้านนอกและด้านใน ใช้สีฟุ้นแต้มเรื่องราววรรณกรรมพื้นบ้าน โดยเน้นสีน้ำเงินนิดพิเศษ ใช้สีขาวของปูนสถาปัตย์เป็นสีพื้น โดยไม่ลمسีร่องพื้น ด้านนอกเป็นเรื่องสินไซหรือสังคีลปัชชัย วรรณกรรมลุ่มน้ำโขงที่ได้รับความนิยม ส่วนด้านในแสดงเรื่องราว เกี่ยวกับพระเวสสันดรชาดก

วัดสนวนวารีพัฒนาaram

อ.บ้านไฟ จ.ขอนแก่น

วัดสนวนวารีพัฒนาaram
จัดตั้งປະกาศเป็นวัดเมื่อปี พ.ศ.
2410 และได้รับพระราชทานวิสุ
คามสีมาเมื่อปี พ.ศ.2469 ส่วนตัว
สมสร้างขึ้นในปี พ.ศ.2460 ลักษณะ
สถาปัตยกรรมได้รับอิทธิพลจาก
ฝีมือช่างภูวน

วัดสนวนวารีพัฒนาaram เป็นอีกแห่งหนึ่งที่มีสีสุปแต้มสวยงาม โดยเฉพาะนิทานพื้นบ้านเรื่องสินไซ สูปแต้มบนผนังสีของวัดสนวนวารี สามารถเข้าใจเรื่องราวด้วยง่ายไม่สับสนซับซ้อน โดยมีผังบอกตำแหน่งเรื่องราวของสูปแต้มทั้งภายในและภายนอกและภายในสิมให้ศึกษาอ่อนน้อม จึงง่ายต่อการเข้าใจเรื่องราวนี้ สูปแต้มทั้งหมด แม้การเขียนเรื่องราวด้วยร้อยเรียงลำดับและลอกลับไปมาบ้าง หรือแม้แต่สัดส่วนที่ไม่คงที่เล็กบ้างใหญ่บ้าง แต่เหล่านี้คือเสน่ห์ของสูปแต้มอีกนิด ที่สร้างสรรค์งานอย่างอิสระเสรี ไม่มีกรอบหรือแบบแผนเคร่งครัดอย่างงานช่างหลวง เป็นไปอย่างเรียบๆ แบบพื้นบ้าน ซึ่งหากผู้ชมพอมีความรู้เชี่ยวชาญ กับนิทานพื้นบ้านอีสานไว้บ้าง ก็จะยิ่งเพิ่มอรรถรสในการชม

การเดินทาง

จาก อ.เมืองขอนแก่น ไปตามทางหลวงหมายเลข 2 ถ.มิตรภาพ เมืองสีแยกบ้านไฟ ตรงเข้าไปตามทางหลวงหมายเลข 2 (บ้านไฟ-พล) ประมาณ 1 กม. จะมีเส้นทางแยกเข้าวัดอยู่ด้านขวา รวมระยะทางจากตัวเมืองราช 50 กม.

วัดสระทอง

อ.มัญจาคีรี จ.ขอนแก่น

วัดสระทอง ตั้งอยู่ที่บ้านบัว ต.กุดเค้า หมู่บ้านก่าแก่ในเขต อ.มัญจาคีรี กำเนิดบ้านบัวแห่งนี้ เริ่มต้นขึ้นราวปี พ.ศ.2375 เมื่อพ่อไถ่ญุ่นครีวอพ่อใหญ่โคตรวงศ์ พ่อใหญ่โคตะพ่อใหญ่กุน และพ่อใหญ่แป้พร้อมด้วยชาวบ้านอพยพหนีโรคระบาดและภัยแล้งจากโนนบ้านเค้า มาตั้งถิ่นฐานใหม่อยู่ริมนهر่องน้ำ ซึ่งมีเดือบบัวขึ้นอยู่เต็มทั้งหนองสายงานมาก จึงตั้งชื่อบ้านว่า“บ้านบัว”จากนั้นมีการสร้างวัดขึ้นและให้ชื่อว่า “วัดสระทอง” ในภาษาอพยพครั้งนั้น ได้อัญเชิญพระพุทธอุปศิลปารายแดดรูปแบบศิลปะอีสถานบริสุทธิ์มาด้วย ซึ่งในปัจจุบันพระพุทธอุปังค์นี้ ยังคงประดิษฐ์ฐานอยู่ในลิมวัดสระทอง

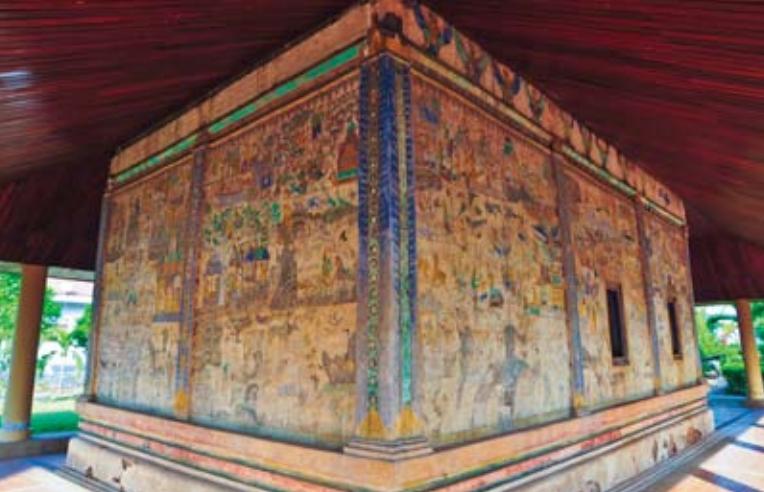

ตัวลิมสร้างเป็นอาคารทึบแบบก่ออิฐ混凝ตัวยกุ่นขาว มีประดิษฐ์ทางเข้าเพียงด้านเดียว เจาะชุมหน้าต่างด้านข้างละ 2 ช่อง มีชุมหลอกตรงผังด้านข้างประประชาน ปั้นปุ่นเป็นเสาเหลี่ยมย่ออุ่ม ยอดกลีบบัวประดับกระจาดเงา เป็นแนวภาพทางตลอด วงรอบบนของชัุ้มประดิษฐ์เป็นไม้แกะสลัก ลาดลายสวยงาม ผังด้านในลิมเป็นพื้นเรียบโล่ง เป็นที่ประดิษฐ์ฐานของพระประชาน ลิมของวัดสรวงทองแห่งนี้ มีเอกลักษณ์งานช่างอีสานโดดเด่น จนได้รับรางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่น จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ในปี พ.ศ.2544 และรางวัลอาคารทรงคุณค่าด้านการอนุรักษ์ธรรมดกวัฒนธรรมแห่งเอเชียและแปซิฟิก (Award of Merit) เมื่อปี พ.ศ. 2545 จากองค์กรการยูเนสโก (UNESCO)

การเดินทาง

จาก อ.เมืองขอนแก่นไปตามทางหลวงหมายเลข 12 (ขอนแก่น-ชุมแพ) ประมาณ 14 กม. แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าสู่ถนนหมายเลข 2062 (บ้านบุ่ม-มัญจาคีรี) เมื่อถึง อ.มัญจาคีรี ใช้เส้นทางหมายเลข 229 (มัญจาคีรี-ชัยภูมิ) ตรงไปจะถึงโรงพยาบาลมัญจาคีรี จากนั้นเลี้ยวขวาเข้าสู่เส้นทาง ขก. 3010 ข้างโรงพยาบาล และต่อไปจนถึงบ้านบัวทางเข้าวัดอยู่ด้านซ้ายมือ รวมระยะทางจากตัวเมืองขอนแก่น 60 กม.

วัดสระบัวแก้ว

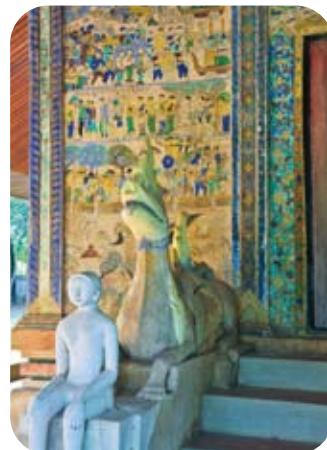
อ.หนองสองห้อง จ.ขอนแก่น

วัดสระบัวแก้ว ตั้งอยู่ที่บ้านวังคุณ ต.หนองเม็ก สิ่นวัฒนีสร้างขึ้นเมื่อราواปี พ.ศ. 2474 เมื่อแรกสร้างสิ่งของวัดนี้เป็นสิ่งไม้กางน้ำ อยู่บริเวณด้านใต้ของวัดต่อมาได้ขุดคลอกสร้าง นำดินมาถมปูนที่ แล้วสร้างเป็นสิ่งบกหลังนี้ขึ้นโดยหลวงปู่ดย ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสในขณะนั้น ได้จำลองแบบจากวัดบ้านยาง อ.บราบีอ จ.มหาสารคาม มี丈ทางแต้มห้องดินจาก อ.วาปีปทุม จ.มหาสารคาม มาร่วมกันเขียนสีปูนแต้มเต็มผนังทั้ง 4 ด้าน

บริเวณแขวงบ้านได้ทางเข้าสิ่ม มีรูปปั้นสิงห์อยู่ด้านข้างและขวา ตัวสิ่มสร้างแบบก่ออิฐถือปูน เป็นสิ่มทึบที่มีประตูทางเข้าออกเพียงประตูเดียว ภายในและนอกของสิ่งดังงานด้วยสีปูนแต้ม แสดงเรื่องราวรามเกียรติ พุทธประวัติ Nagarajumi สินใช้และวิชีวิตผู้คนในอดีต โดยมีภาพธรรมเรียนนำกับบนสีปูนแต้ม

สีปูนแต้มของวัดสระบัวแก้วนี้ ต่างจากสีปูนแต้มวัดอื่นคือ มีการใช้เล้นแคนเปล่งองค์ประกอบของภาพออกแบบเป็นตอนต่างๆ ลักษณะการเขียนสีปูนแต้ม เมื่อพิจารณาจากฝีแปรงและการแตะแต้มภาพบางส่วน จะเห็นว่ามีลักษณะคล้ายศิลปะตะวันตกในยุคคอมเพรสชั่นนิสม์

การเดินทาง

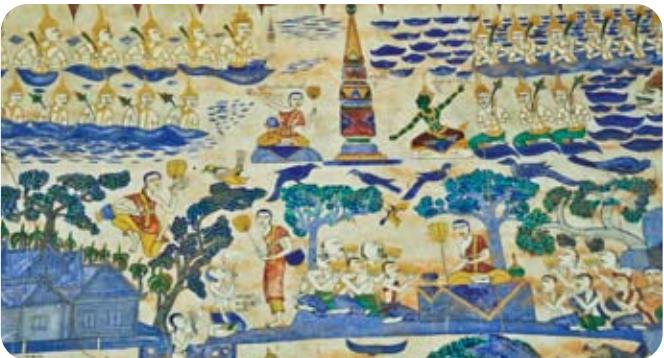
จาก ตัวเมืองขอนแก่น ใช้ทางหลวงหมายเลข 2 ถ.มิตรภาพ ผู้ที่น้ำสู อ.พด ระยะทางประมาณ 75 กม. แล้วแยกซ้ายเข้าสู่ ทางหลวงหมายเลข 207 ไปยัง อ.หนองสองห้อง ประมาณ 17 กม. ถึงบ้านวังคุณ เลี้ยวขวาเข้าไปประมาณ 1 กม. จะถึงวัดสระบัวแก้ว รวมระยะทางจากตัวเมืองราช 93 กม.

วัดยางกวงวาราม

อ.บึงบือ จ.มหาสารคาม

วัดยางทวงวาราม
หรือวัดบ้านยาง ตั้งอยู่ที่
บ้านยาง ต.ยาง เป็นวัดที่นับ
ได้ว่ามีลิ่มและญูปแต้มสวยงาม
มากที่สุดแห่งหนึ่ง ลิ่มแห่งนี้
มีลักษณะคล้ายกับลิ่มของ
วัดสะบ้าแก้ว บ้านวังคุณ
อ.หนองสองห้อง จ.ขอนแก่น
แต่หลังคาและเสาสร้างปีกนก
รอบด้านถูกบูรณะแบบสมัยปัจจุบัน ทว่าตัวลิ่มเป็นแบบก่ออิฐถือปูน เหมือนลิ่ม
ทั่วไปในอีสาน กว้าง 5.8 ม. ยาว 9.3 ม.

บริเวณทางเข้าลิ่มมีญูป
บ้านคนอยู่ด้านหน้าสิงห์ทั้งสอง
ด้าน ภายในลิ่มเป็นที่ประดิษฐาน
ของพระประจำ ด้านหลังองค์
พระเป็นญูปแต้มพระองค์ใหญ่
และแจกันดอกไม้สลับกันอย่าง
สวยงามรอบทั้งลิ่ม ด้านข้าง
ผังแขะซึ่งลงลักษณะเหมือน
หน้าต่าง แต่อยู่ต่ำลงมาด้านล่าง
ด้านนอกของลิ่มมีญูปแต้มแสดง
เรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ
พระมาลัย พระเวสสันดรชาดก
ให้สิริรวมฯ เป็น

บรรยายการโดยรอบ
ของวัดร่วมรื่นด้วยต้นไม้มีน้อยใหญ่
มากมาย การเข้าชมภายในลิ่ม
ควรแจ้งเจ้าอาวาสก่อนเข้าชม

การเดินทาง

จากตัวเมืองมหาสารคาม ไปตามทางหลวงหมายเลข 23 มุ่งหน้าสู่
อ.บึงบือ เมื่อถึงลี่แยก อ.บึงบือ ให้เลี้ยวซ้ายเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 2063
(บุรีบึง-วาปีบุ่ม) ตรงไปราว 18 กม. ด้านขวาจะมีป้ายบอกทางเข้าบ้านยาง
เลี้ยวขวาไปราว 3 กม. จะถึงตัว วัดยางกวงวารามจากตัวเมืองประมาณ 50 กม.

วัดป่าเลไลย

อ.นาดูน จ.มหาสารคาม

วัดป่าเลไลย ตั้งอยู่ที่บ้านหนองพอก ต.คงบัง สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2224 ได้รับพระราชทานวิสุจนามสเมื่อปี พ.ศ. 2460 วัดแห่งนี้เดิมมีชื่อว่า “วัดหนองพอก” ต่อมาในปี พ.ศ. 2485 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นวัดป่าเลไลย

ภายในวัดมีสิ่งที่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างในสมัยใด ตัวสิ่มเป็นอาคารแบบก่ออิฐถือปูนทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบทึบ นับเป็นสิ่งพื้นบ้านบริสุทธิ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ มีเสาบันปีกานก หลังคาทรงจั่วขั้นเดียว มีบีกานคลุมโดยรอบ หน้าบันทำเรียบมีขานจ้ำ ตัวสิ่มยกสูงจากฐาน บนฐานมีระเบียงล้อมรอบทางขึ้นเป็นบันไดนาค

จุดเด่นของสิ่งหลังนี้คือสูปแต้มที่มีฝิมอย่างงามมาก ปรากฏให้เห็นอยู่ทั้งด้านนอกและด้านในของสิ่ม ด้านนอกเป็นสูปแต้มเรื่องรามเกียรติและพระเวสสันดรชาดก ด้านในเป็นพุทธประวัติ พระมารัย และพระออดิตพุทธ ในการเขียนภาพใช้สีผู้นำหวานเนยเงินตี้ด้วยสีน้ำตาล สีเขียวคราม สีน้ำเงิน เป็นหลักคุณค่าทางวัฒนธรรมพื้นบ้านของศิลปกรรมขึ้นนี้ คือ ช่างแต้มขาวพื้นเมืองชื่อ “สิงห์” ได้เขียนสดแท้หาก ภาพกราฟฟอผ้า การสรงน้ำพระ (หยดลง) การทำบุญตักบาตรและการละเล่นต่างๆ ซึ่งนับเป็นวิถีชีวิตริมทางชาวอีสานอย่างแท้จริงจากไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป

ข้อมูลจากการศิลปกรยืนยันว่าสิ่มและสูปแต้มของวัดแห่งนี้ มีอายุไม่ต่ำกว่าร้อยปี สิ่มวัดป่าเลไลยได้รับประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานสำคัญของชาติ เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2536

การเดินทาง

จากตัวเมืองมหาสารคาม ไปตามทางหลวงหมายเลข 2040

(มหาสารคาม- วานิชบุรุ) และต่อตัวทางหลวงหมายเลข 2045 เมื่อถึงแยก อ.นาดูน ให้ตรงไปทาง อ.พยัคฆภูมิพิสัย จนถึงบ้านคงบัง จากนั้นเดินทางเข้าสู่บ้านคงบัง แล้วตรงไปยังบ้านหนองพอก ระยะทางราว 1.5 กม. รวมระยะทางจากตัวเมืองประมาณ 70 กม.

วัดโพธาราม

อ.นาดูบ จ.มหาสารคาม

วัดโพธาราม ตั้งอยู่ที่บ้านคงบัง เป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2343 ลักษณะของสิมเป็นลิมพ์พื้นบ้านอีสานอย่างแท้จริง สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2451 อาภารก่ออิฐจานบุนพื้นเมือง ฐานสิมยกสูง หลังคาเป็นเครื่องไม้มุงกระเบื้อง ด้วยสีมีก่อผนังทึบ เจาะช่องหน้าต่าง

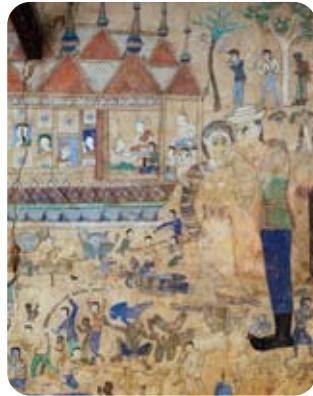

ภายในนอกและภายในสิมวัดโพธาราม คงงามด้วยสูงแต้มฝิมือเยี่ยม เปรียบได้ดั่งงานช่างหลวงของภาคกลาง ทว่ากลับเป็นช่างห้องดิน คืออาจารย์ชาลาย และ นายสิงห์ เทคนิคการแต้มสีขึ้นวัดนี้ ใช้สีผุ้นวรรณะเป็น ได้แก่ สีฟ้า สีคราม สีเขียว และสีขาว เป็นหลัก

ด้านในเป็นภาพเรื่องราวพุทธประวัติพะเรสสันดรชาดก แครามสูร เมฆลา ส่วนด้านนอกเป็นเรื่องของสินไซ พะเรสสันดรพะมาลัย และพุทธประวัติ ซึ่งแต่ละภาพแต่ละตอน มีบรรยายภาพประกอบเป็นอักษรธรรมด้วย

ที่สำคัญสูงแต้มของวัดนี้ มีการสอดแทรกภาพวิดีชีวิต และวัฒนธรรมของชาวอีสานโดยทั่วไปอยู่ในภาพได้อย่างลงตัว จึงไม่แปลกที่สิมของวัดโพธารามจะได้รับรางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่นในปี พ.ศ. 2547 จากสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์

นอกจากสิมแล้ว ที่วัดโพธารามยังมีหอเจดีย์ศาลาการเปรียญ ก่อแกะฝิมือช่างญวน สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2465 โดยเด่นด้วยซุ้มโค้งของหน้าต่าง ประตู และลายบันทูนุนต่ำบนผนังที่นำสานใจ ดูมีความเป็นพื้นบ้านสูง

การเดินทาง

จากตัวเมืองมหาสารคาม ไปตามทางหลวงหมายเลข 2040 (มหาสารคาม-วากีปีทุบ) แล้วต่อด้วยทางหลวงหมายเลข 2045 เมื่อถึงแยก อ.นาดูบ ให้ทิ้งไปทาง อ.พยัคฆกุമพิสัย จนถึงบ้านคงบัง จากนั้นเลี้ยวขวาเข้าสู่บ้านคงบัง วัดโพธารามจะอยู่ด้านซ้าย รวมระยะทางจากตัวเมืองราช 69 กม.

วัดจักรวาลภูมิพิบัง

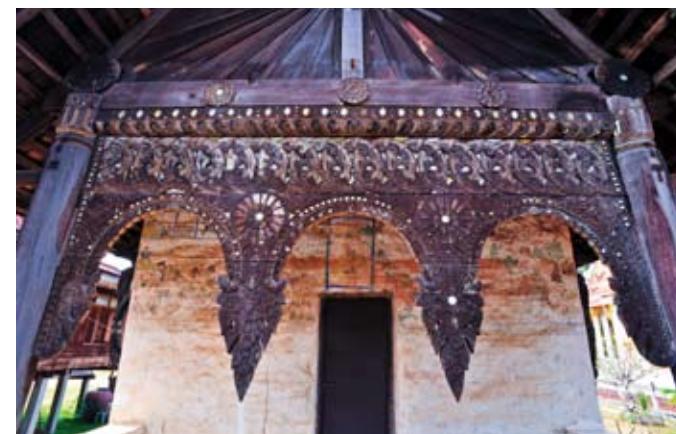
อ.อาจสามารถ จ.ร้อยเอ็ด

วัดจักรวาลภูมิพินิจ
หรือวัดหนองหมื่นถ่าน ตั้งอยู่
ที่บ้านหนองหมื่นถ่าน ตัวสิน
สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2452 เป็น
อาคารทึบขนาดเล็ก สร้างแบบ
ก่ออิฐถือปูน ไม่มีเสาหัวปีกนก
มีมุขหน้า หลังคาทรงจั่วขั้น
เดียว เป็นสถาปัตยกรรมแบบ
พื้นดินอีสาน ภายในอิฐหินพลา
ศิลปะลา และรัตนโกสินทร์
ตอนดัน

ตัวสินมีเอกลักษณ์เฉพาะ
ในการประดับตกแต่งอาคารด้วย
ช่อฟ้า ใบระกา ทางทรงคันทวย
และซังผึง หรือรังผึงที่แกะสลักด้วย
ไม้ เครื่องประดับสถาปัตยกรรม
ทั้งหมด ต่างประดับด้วยกระจากเงา
อย่างงาม

นอกจากรูปทรงของสินที่
โดดเด่นแล้ว รอบสินยังมีสูปแต้ม
อยู่ทั้งด้านนอกและภายใน ด้านนอก
นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ
ด้านในเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านลิ吟ใช้
การให้สื่อเน้นสีสันจุดฉาดตัดกันเด่นชัด
สีที่ใช้ได้แก่ สีแดง สีน้ำเงิน สีเหลือง สีเขียว สีขาว และสีดำ ญูปแต้มของ
วัดแห่งนี้จึงนับได้ว่ามีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และความเป็นอยู่ของชา
วีสถานได้อีกแห่งของ จ. ร้อยเอ็ด

การเดินทาง

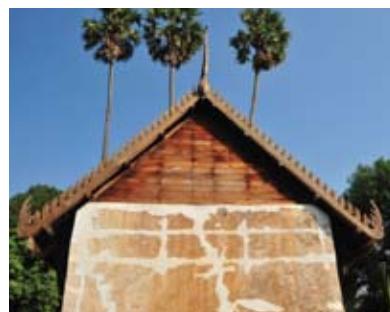
จากตัวเมืองร้อยเอ็ด ไปตามทางหลวงหมายเลข 2043
ถึง อ.อาจสามารถ เดินทางต่อไปอีก 15 กม. และเลี้ยวขวาไปยัง
บ้านหนองหมื่นถ่านอีกประมาณ 4 กม. รวมระยะทางจากตัวเมือง
ราว 52 กม.

วัดไตรภูมิคุณอาจารย์

อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด

วัดไตรภูมิคุณอาจารย์
ตั้งอยู่ที่บ้านตาดแครด ต.หัวโภก
สันนิช្យานว่าสร้างขึ้นในสมัย
รัชกาลที่ 4 ประการศีนหะเนียน
เป็นโบราณสถาน เมื่อวันที่ 12
กันยายน 2540

ภายในมีสูปเดิมแสดงเรื่องราวพุทธประวัติ ตอนอภิเษกทรงน้ำ ตอนน้ำมนต์ ตอนปฐมเทศนา ที่แต้มโดยชาวพื้นถิ่น ทว่าก็นับได้ว่ามีลักษณะงาม สีที่ใช้ในการเขียนสูปเดิมใช้สีขาวนวลของผังเป็นสีพื้น ส่วนสีที่ใช้แต้มล่านให้เป็นสีแดง สีดำ สีเขียว สีขาว และสีน้ำตาล ภาพที่ออกแบบมาจึงดูเคร่งขรึม สง่างาม ไม่ฉุกชาด

ลิมวัดไตรภูมิคุณอาจารย์ได้รับการบูรณะโดยกรมศิลปากร เมื่อปี พ.ศ. 2541 และได้รับวัลลสถาปัตยกรรมดีเด่น จากสมาคมสถาปนิกสยาม ประจำปี 2541

การเดินทาง

จากตัวเมืองร้อยเอ็ดไปตามทางหลวงหมายเลข 215 ถึง
อ.สุวรรณภูมิ จากนั้นเลี้ยวเข้าซอยด้านซ้าย การบypass ถนนสุวรรณภูมิ
ตรงไปอีกกว่า 5 กม. รวมระยะทางจากตัวเมืองประมาณ 55 กม.

วัดสระเกต

อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด

วัดสระเกต ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำคำใหญ่ ต.น้ำคำ เดิมชื่อ “วัดบ้านน้ำคำ” สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2236 สมัยอยุธยาตอนปลาย วัดแห่งนี้มีสถาปัตยกรรมพื้นบ้าน อิสานแบบดั้งเดิม ที่แตกต่างจากวัดอื่นๆ ท้าไป นั่นคือมีลิม 2 หลัง ตั้งอยู่เคียงกัน โดยอาคารหลังแรก ปัจจุบันเป็นวิหาร แต่เดิมเคยใช้เป็นสิม สร้างแบบฐานเรอบัน หน้ามุขตкатแต่งด้วยลายรังผึ้ง มีเครื่องไม้ประดับแกะลักษณะเป็นรูปราหูอมจันทร์ และลายพร洱 พฤกษา งดงามตามแบบพื้นถิ่น

อาคารหลังที่ 2 เป็นสิม สร้างขึ้นในสมัยปลายราชกาลที่ 4 และต้นราชกาลที่ 5 เพื่อใช้ประกอบพิธีอุปสมบท โดยสิมหลังใหม่อู่ทางทิศเหนือ ตั้งตระหง่านคู่กับสิมหลังแรก มีฐานสูง หน้ามุข แกะลักษณะลายເງິນເຕີຍກັບສิมหลังแรก หน้าบันตกแต่งด้วยลายตาราง (ตะวันหรือดวงอาทิตย์) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ชาวร้อยเอ็ดและชาวพื้นถิ่นอีสานนิยมกัน

กรมศิลปากรได้เข้ามาบูรณะซ่อมแซมสิมและวิหารของวัดสระเกต เมื่อปี พ.ศ. 2543 และเสร็จในปี พ.ศ. 2544 นับเป็นสถาปัตยกรรมท้องถิ่นที่สหทอนให้เห็นถึงพลังศรัทธาอันมากล้นของชาวอีสานที่มีต่อพุทธศาสนาอย่าง

การเดินทาง

ออกจากตัวเมืองร้อยเอ็ด ไปตามทางหลวงหมายเลข 215 (ร้อยเอ็ด-สุวรรณภูมิ) จนถึง กม. ที่ 40 บริเวณบ้านนาใหญ่ แล้วเลี้ยวซ้ายไปอีก 11 กม. จะถึงบ้านน้ำคำใหญ่ รวมระยะทางจากตัวเมืองประมาณ 50 กม.

วัดกลางโคกค้อ

อ.ยางตลาด จ.กาฬสินธุ์

วัดกลางโคกค้อ ตั้งอยู่
เขตบ้านค้อ อ.ยางตลาด สร้าง
ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2335 ส่วนตัวสิม
สร้างแล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2363
โดยพระครูเกตุเป็นผู้นำข้าวบ้าน
ในการสร้าง มีเรื่องเล่าว่าขณะ
สร้างสิมแห่งนี้ มีเศษฐีนีแห่ง
เมืองกาฬสินธุ์พร้อมผู้มีจิตศรัทธา ร่วมกันบริจาคข้าวของเพื่อร่วมสร้างสิม โดย
ได้พากันหามไหทอง 2 ใหมาร่วมสร้าง และต้องการนำไหทองมาฝังในหลักสิม
แต่ไม่ทัน จึงนำไปฝังที่อื่นแทน และยังเป็นความลับมาจนถึงทุกวันนี้

วัดแห่งนี้ได้รับพระราชทานวิสุคามสีมา เมื่อปี พ.ศ. 2402 ซึ่งลักษณะของสิม เป็นสิมไปร่วงปูสีเหลี่ยมฝีมือ ก้าง 5.10 ม. ยาว 6.10 ม. หลังคาทรงจั่วขั้นเดียวมุงด้วยกระเบื้องดินเผา มี İnbanlm ไม้แกะเป็นลายเส้นกนก จนถึงไม้เชิงขายรับชานจั่วแบบพื้นบ้าน วิถี ทำให้ดู像ภาคตากลิมวัดอื่นๆ ผังด้านข้างทำเป็นขันบันไดเลื่อนไปสู่ผังด้านหลังของค์พระประโคน ตามลักษณะของสิมไปร่วงวิถี สร้างรูนจากว่าปกติ ด้วยรากและผังเป็นแบบก่ออิฐลava ปูน เสาไม้เนื้อแข็ง นับเป็นงานสถาปัตยกรรมพื้นบ้านบริสุทธิ์ เป็นสิมไปร่วงแบบเก่าแก่ที่สุดในภาคอีสาน

สภาพโดยทั่วไปของสิมแห่งนี้ยังคงมั่นคงแข็งแรง เมื่อปี พ.ศ. 2539 มีการบูรณะโดยโครงการค่ายอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นดิน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การเดินทาง

ออกจากตัวเมืองกาฬสินธุ์ ไปตามทางหลวงหมายเลข 12 (กาฬสินธุ์-ยางตลาด) ประมาณ 17 กม. และเลี้ยวขวาเข้าสู่เส้นทาง กส. 4031 บริเวณบ้านค้อ ตรงเข้าไปประมาณ 200 ม. วัดจะอยู่ด้านซ้ายมือ รวมระยะทางจากตัวเมืองประมาณ 18 กม.

วัดอุดมประชาราษฎร์

อ.เมือง จ.กาฬสินธุ์

วัดอุดมประชาราษฎร์
ตั้งอยู่บ้านนาเจ้าร์ ต.นาเจ้าร์
ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2448 ตัวสิมนั้น
ญาคุนุ่มเจ้าอาวาสในสมัยนั้นเป็น
ผู้นำในการก่อสร้างจนแล้วเสร็จ
ในปี พ.ศ. 2476 โดยมีช่างญวน
สองพี่น้องเป็นผู้ก่อสร้าง คือ นายทองคำ จันทร์เจริญ และ นายคำมี จันทร์เจริญ

ตัวสิมสร้างแบบก่ออิฐพื้นเมือง คาดปูนบัวลายประดับตามแบบ
ของช่างญวน หลังคา 3 ชั้น มีปีกนกงิ้วครอบตัวสิม โดยมีเสนาางเรียง
สี่เหลี่ยม ก่ออิฐรับโดยรอบ มีไม้แกะสลักลำลองเป็นคาดข้างละ 5 ตัว
ผังจะะเป็นบานหน้าต่าง มีปูนบัวเป็นอาร์คตั้ง หน้าบันต้านหน้ามีปูน
บันนูนต่ำรูปครุฑ มีมังกรม้วนทาง 2 ข้าง ทางเข้าด้านหน้ามีพญานาค
เฝ้าประตู ประดับหุ่มโถงทางเข้าประตู

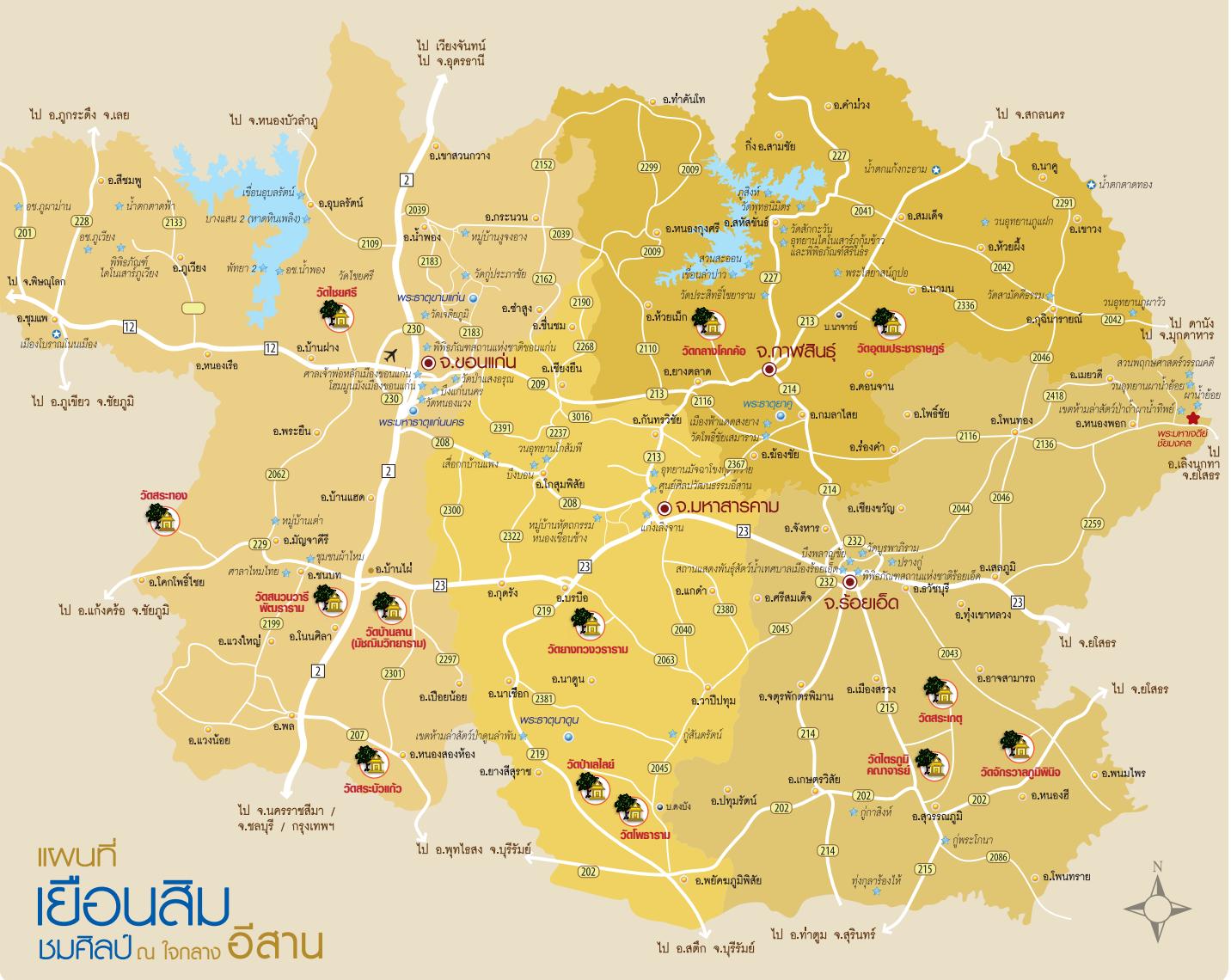
ภายในสิมเป็นที่ประดิษฐานพระประธาน หลังพระประโคนเป็น
สูปแต้มภาพมังกรกลางผนัง โดยรอบเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระเวลสันดร
ชาดก นอกจากนี้ยังมีเรื่องราวการดำเนินชีวิตของชาวอีสานสมัยก่อน
แทรกอยู่ด้วย ทั้งประเพณีงานศพ การละเล่นหัวล้านชนกัน รวมถึงภาพตก
และอักษรธรรมแทรกอยู่ ช่างแต้มที่เขียนสูปแต้ม ณ สิมแห่งนี้เป็นชาวบ้าน
พื้นถิ่น อ.สหัสพันธ์ มีเชื้อว่า อาจารย์พยายาม

จุดเด่นอีกอย่างหนึ่งของสูปแต้มที่นี่ คือมีการเขียนกำกับในสูปแต้ม
โดยระบุชื่อผู้มีจิตศรัทธาจ้างช่างแต้มมาเขียนรูปในแต่ละช่อง ซึ่งสะท้อนให้
เห็นถึงความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของชาวอีสานที่มีอัญญายมั่นคงยาวนาน
นับตั้งแต่อดีต

การเดินทาง

ออกจากตัวเมืองกาฬสินธุ์ ไปตามทางหลวงหมายเลข 213
(กาฬสินธุ์-สมเด็จ) จนถึงบ้านนาเจ้าร์ เมื่อผ่านโรงเรียนชุมชนนาเจ้าร์
วิทยา จะมีแยกขวาพร้อมป้ายบอกทางไปที่วัด ซึ่งอยู่ในหมู่บ้าน
รวมระยะทางจากตัวเมืองราช 15 กม.

ຕົວອ່າງເສັນທາງກ່ອງເຖິງ

ເຢືນສົມ ແມ່ສລປ໌ ວິສານ

ณ จังหวัด ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์

รายการที่ 1 1 วัน ใน จ.ขอนแก่น

เช้า จากตัวเมืองขอนแก่น

ใช้ทางหลวงหมายเลข 2, 23 และ 2301 มุ่งหน้าสู่วัดมัชฌิมวิหาราม
อ.บ้านไผ่ หมู่สามเก่าแก่ที่สร้างในปี พ.ศ. 2470 อยู่ตั้มพะเวสันดร
ชาดก จากนั้นไปยัง อ.หนองคลอง
ห้อง ตามทางหลวงหมายเลข 2301
หมู่ที่ 4 ตั้มเรื่องพระลักษณ์พระราม
และนิทานพื้นบ้าน “สินไร” ของวัด
สะบักแก้ว ที่สร้างขึ้นในปี พ.ศ.
2474 ใช้ทางหลวงหมายเลข 207
และ 2 ไปวัดสนวนวารีพัฒนาราม
ซึ่งถ่ายทอดสูงต่ำไว้อย่างมีเอกลักษณ์
ในเขต อ.บ้านไผ่

บ่าย เดินทางสู่เส้นทางสายไหม มุ่งหน้าสู่ อ.ขนบท ด้วยทางหลวงหมายเลข 229 จนขึ้นดอนกอฝ้าไหมในคลาไฟไหม เลือกซื้อฝ้าไหม แล้วเดินทางสู่ อ.มัญจาคี ชมสิมวัดสะท่อง ศิลปะอีสาน บริสุทธิ์ ได้รับรางวัลจากการทรงคุณค่าจากองค์การยูเนสโก จากนั้นไปปั่นบ้านสาวะดี ตามทางหลวงหมายเลข 2062 ระหว่างทางแวะพูนบ้านอนุรักษ์เด้อเพ็อก ที่บ้านกอ ชื่มเมี้เด้อเพ็อก (เด่นบกนิดหนึ่ง) อาศัยอยู่ร่วมกับบ้านบ้านจำนวนมาก ถึงบ้านสาวะดี ชมสูปแต้มสินใช้ที่วัดไชยศรี รับประทานอาหารเย็น และเข้าพักในตัวเมืองขอนแก่น ด้วยทางหลวงหมายเลข 12

รายการที่ 2 1 วัน ใน จ.มหาสารคาม

ເບົາ ອອກຈາກຕ້າມເມືອງ
ມහາສາරຄາມ ໄປຕາມທາງຫລວງ
ທໝາຍເລີຂ 2040 ແລະ 2045 ມຸ່ງ
ໜັກສູນບັນດັບັງ ອ.ນາດຸນ ເຮັດວຽກ
ວິລີ່ງວິວຂາວອືສານຝ່ານສູບແຕ່ມີທີ່
ສົມວັດໂພຄາຣາມ ແລ້ວໄປຢັງບ້ານ
ທນອງພອກ ຕ.ດົງບັນ ໂມສຶນທິບໍພິບນັບນິບສູງທີ່ໄວດປ່າເລໄໄລໝໍ ຊຶ່ງມີ
ສູບແຕ່ມັກທັງດ້ານນອກແລກປາຍໃນສົມ ຈາກນັ້ນໄປຕາມທາງຫລວງໝາຍເລີຂ
2045 ແລະ 2381 ສັກກະຊວງພະຈາກຖາວຸນ ພຸກຄອມທາດແດນອືສານເມືອງ
ໂປການສົມຍ່າງວາງທີ່ມີນອາງຸດກວ່າ 1,300 ປີ ອັດປະກາດຖຸເປັນທີ່ປະດີໝາງໆ
ພະບຽນສາງວິຈິດຈາຕຸອັນດັກດີທີ່ທີ່ ເປັນ 1 ໃນ 5 ພະຈາກຖຸ ຕາມເສັ້ນທາງ
“ໄທພະຈາກຖຸອືສານ 4 ເມືອງ ຈຸ່ງເຮັດວຽກ” ໃຫ້ອຳນັດສົກລົງ
ເພີ່ມພູນການມີ ແລ້ວໄປ່ມີພິພອກັນທັນຄົກຈໍາປາກສີ ໂມວ່ອງຮອຍຄວາມ
ເຈິ່ງໃນອົດຕອນເມືອງໂປການ ອັນເປັນສູນຍົກລາງຂອງພຸກຄາສານແລະ
ວັນນອນຮອມສົມຍ່າງວາງທີ່ ມີອັກລາງວັນຮັບປະທານອາຫານໃນຂົດ ອ.ນາດຸນ

บ่าย ออกเดินทางสู่บ้านยาง
ต.ยาง อ.บูรบีอ ตามทางหลวง
หมายเลข 2381, 2045 และ 2063
ชุมสิมวัดบ้านยาง (วัดยางทางวาระ)
ชุมสูปแต้มเกี้ยวกับพุทธประวัติทั้งด้าน
นอกและด้านในสิม จากนั้นไปทางหลวงหมายเลข 2063, 23 และ 208
ไปบ้านหนองเงื่อนซึ่ง ต.ท่าสองคอน อ.ไกรสูมพิสัย เลือกซื้อ
ผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมและผ้าฝ้ายที่หมู่บ้านหัตถกรรมบ้านหนองเงื่อน
ซึ่ง แหล่งหัตถกรรมผ้าไหมที่มีชื่อเสียงของ จ.มหาสารคาม เดินทางต่อ
สู่บ้านแพง ต.แพง โดยใช้ทางหลวงหมายเลข 208 ชุมหัตถกรรม
เลือกอุทิศที่หมู่บ้านที่เลือกบ้านแพง ชุมขันตตอนและวิธีการทอเลือกกา
แล้วกลับเข้าพักในตัวเมืองมหาสารคาม

รายการที่ 3 1 วัน ใน จ.ร้อยเอ็ด

ผลกระทบด้านค่าเมืองร้อยเอ็ด

ເຫຼົາ ຈາກຕ້າມເນື່ອຮ້ອຍເອີດ ໄປພາມທາງຫລວງໝາຍເລຸ 215
ມູ່ງໜ້າສູ່ ອ.ສຸວະພານຸມ ແນໍສິນຄັ້ງດະສະເກົດ ທີ່ນັ້ນນໍາຄຳໃຫຍ່ ເດີນທາງໄປ
ບ້ານຕາກແດດ ແນໍສິນວັດໄຕຮຽມືຄົນຈາກຮ່າຍ໌ ຜຶ້ງໄດ້ຮັບງາວວັດສາປັດຍກຽມ
ດີເດີນຈາກສາມາຄສດປະປິກສຍາມປະປະຈຳປີ 2541 ພັນດ້ານໃນຂອງສິນມີ
ຄູ່ປະດັມເຮືອງຈາກພົມປະວັດທີ່ກ່າວກັນວ່າງດົງນາທີ່ສຸດໃດ ຈ.ຮ້ອຍເອີດ
ໄປກຸ່ງປະໂກນາ ທີ່ບ້ານກຸ່ງ ແນໍຕົລປະບອນທີ່ສັນນິຍົງຈຸນວາສ້າງຂຶ້ນໃນຈາກ
ພົມປະຕວຽ່ງທີ່ 16 (ພ.ຕ. 1560-1630) ປະກອບດ້ວຍປາງຄົງອູ 3 ອົງຄໍ
ບັນຈຸນຕີລາຖາຍມີກຳແພັງລ້ອມແລະຫຼຸມປະຫຼຸງເຫຼົາ-ອາກທັງສີດ້ານ ເດີນທາງ
ສູ່ອ.ອາຈສານາຈົດ ຕາມທາງຫລວງໝາຍເລຸ 202 ແລະ 2043 ວັບປະທານ
ອາຫາວຄາງວັນທີບ້ານຈຶ່ງກົດຕໍ່ທ.ນອນ ກັບມັນກັ້ນກຳນົມການຮັນອັນລື່ອງ

បោយ តើនីមួយៗ ត្រូវបានដឹងទៀត

อันงดงามของสิม วัดจักรวาล
ภูมิพินิจ ที่บ้านหนองหมื่น
ถ่าน ตัวสิมเป็นไม้แกะสลัก
สวยงาม ผนังสิมด้านนอก
เป็นภาพลายเส้นถ่ายทอดเรื่อง
ราวกพทประวัติ ภายในปีน

วรรณกรรมเรื่องสินไซ ในปี พ.ศ. 2543 ได้วรับรางวัลภาคราชอนุรักษ์ ดีเด่นจากสมาคมสถาบันภาษาไทย ประจำปี พ.ศ. 2543 เนื่องในความสำนักเรียนภาษาไทย ของนักเขียนคนสำคัญ ที่มีผลงานดีเด่น สร้างสรรค์ ให้กับภาษาไทย ตลอดจนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาภาษาไทย อย่างยั่งยืน จึงได้รับรางวัลนี้เป็นเกียรติ ให้กับนักเขียนคนสำคัญ ที่มีผลงานดีเด่น สร้างสรรค์ ให้กับภาษาไทย ตลอดจนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาภาษาไทย อย่างยั่งยืน จึงได้รับรางวัลนี้เป็นเกียรติ

รายการที่ 4 1 วัน ใน จ.กาฬสินธุ์ _____

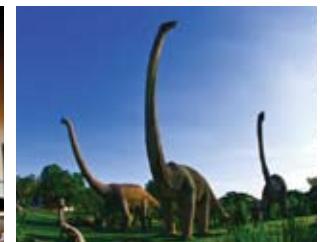
เข้า ออกจากตัวเมือง

ก้าวสู่ความสำเร็จ ตามทางหลวงหมายเลข 12 บ้านหนองน้ำสูบ้านนาเจริญ อ.เมือง ชุมชนวัดอุดมประชาราษฎร์ วัดเก่าแก่ที่มีศิลปะนานาชาติ ภูมิปัญญาดั้มสุดในเรื่องราวพุทธประวัติ และ

พระเวสสันดรชาดก จากนั้นเดินทางสู่อ.สหสันธ์ ตามทางหลวงหมายเลข 12 และ 2041 ลักษณะพระพุทธไสยาสน์ตัวแคนช้าย ที่วัดพุทธอนิมิต (ภูค่า) ขม “วิหารสังฆนิมิต” สถานที่เก็บรวบรวมพระเครื่องหายาก ที่จัดประดับไว้รายรอบภายในวิหาร ลักษณะพระบรมสารริรักษาด้วยปืน “พระมหาธาตุเจดีย์” ขมความวิจิตรของอุโบสถไม้แกะสลักลวดลายเรื่องราวพุทธประวัติ แล้วใช้ทางหลวงหมายเลข 227 มุ่งหน้าสู่พุทธสถานภูสิงห์ บนยอดเขาภูสิงห์ นมัสการพระพรหมภูมิป้าโภ พระพุทธชูปีกนางมาวิชัย รับประทานอาหารกลางวันในเขต อ.สหสันธ์

บ่าย ไปรษณีย์พิพิธภัณฑ์สิรินธร แหล่งรวมความจำดีเด่นเรื่องราวของไดโนเสาร์และชาวดีกีดับเบิลร์ที่สมบูรณ์ที่สุดในประเทศไทย และภูมิภาคอาเซียน ตั้งตากับฟอสซิลไดโนเสาร์ชือโวพอด อายุประมาณ 130 ล้านปี ซึ่งบุกพกกว่า 700 ชิ้น ดิตตามเรื่องราวของไดโนเสาร์ตัวโลกดีกีดับเบิลร์ ตั้งแต่กำเนิดจนกระทั่งสูญพันธุ์และวิวัฒนาการสิ่งมีชีวิตของโลก จากนั้นมาไดโนเสาร์ผู้ใหญ่ริมทางที่สามารถได้ในเสาร์ สถานสาธารณะใน อ.สหัสขันธ์ ซึ่งจำลองหุบบันด์ไดโนเสาร์สายพันธุ์ดังๆ ไว้ให้ผู้ชมได้เรียนรู้และสนุกสนานกับการจินตนาการ บรรยายกาศโลกในยุคไดโนเสาร์ดีกีดับเบิลร์ เดินทางสู่วัดกลางໂຄกอ้อ หมู่บ้านป่าสัก สถาปัตยกรรมอีสานโบราณที่ห้อมได้ยาก สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2363 แล้วเดินทางกลับสู่เมืองพิษณุโลก

รายการที่ 5 3 วัน 2 คืน

มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ขอนแก่น

วันแรก จากกรุงเทพฯ สู่ขอนแก่น รับประทานอาหารกลางวัน อ.พล จ. ขอนแก่น เดินทางสู่บ้านวังคุณ อ.หนองสองห้อง ชุมสิม วัดสะบ้ำแก้ว ไปบ้านหนองพอก อ.นาคูน จ.มหาสารคาม ชุมสิม วัดป่าเลไลย ซึ่งมีศูนย์แต่งแสดงพุทธประวัติและพระเวสสันดรชาดก ไปบ้านดงบัง ชุมสิม วัดโพธาราม ที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 และไป สักการะพระธาตุนาคูน พุทโ模นทลแห่งเมือง เป็น 1 ใน 5 พระธาตุ ตามเดิมทาง “ไห้วพระธาตุอีสาน 4 เมือง รุ่งเรืองตลอดชีวิต” เพิ่ม อาบน้ำสีในการสักการะคือ เพิ่มพูนบารมี ช่วงเย็นไป จ.ร้อยเอ็ด รับประทานอาหารเย็น และพักในเมืองร้อยเอ็ด

วันที่สอง เดินทางสู่

วัดปึงพระลานขัย กราบพระอุปคุต ที่สระขัยมงคล สร่าน้ำเก่าแก่ที่ตั้งของบ่อน้ำพิพัฒน์สัตยาอันศักดิ์สิทธิ์ ภายในขอพระไตร มีเนื่อง เดินทางสู่ อ.สุวรรณภูมิ ชุมสิม วัดสะแกต จากนั้นชุมสิมซึ่งได้รางวัลสถาปัตยกรรมดีเด่น จาスマคุมสถาปนิกสยามประจำปี 2541 ที่วัดไทรภูมิคณาราย บ้านหากัด รับประทานอาหารกลางวันใน อ.สุวรรณภูมิ เดินทางไป จ.มหาสารคาม ตามทางหลวงหมายเลข 215 และ 23 ก่อนถึงตัวจังหวัด แวะชมพิพิธภัณฑ์บ้านเชียงเทียน แสดงเครื่องมือ เครื่องใช้ของชาวอีสาน เดินทางสู่ อ.โกลุ่มพิสัย ด้วยทางหลวงหมายเลข 208 เลือกซื้องานหัตถกรรมเสื้อกกที่หมู่บ้าน กอกเสือกบ้านแพง แล้วไป จ.ขอนแก่น ชุมบรรยายกาศบึงแก่นนคร ยามเย็น รับประทานอาหารมื้อเย็น พักผ่อนในเมืองขอนแก่น

วันที่สาม สักการะ พระมหาธาตุแก่นนคร เจดีย์ 9 ชั้น ศิลปะแบบท้าวราดีปสมพสถานอินโดจีน ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ เป็นหนึ่งในพระธาตุตามเดิมทาง “ไห้วพระธาตุอีสาน 4 เมือง รุ่งเรือง ตลอดชีวิต” ให้อานิสงส์ในการสักการะบูชา คือ ก้าวหน้ารุ่งเรือง ออกเดินทางไปบังบ้านสาวะดี ต.สาวะดี อ.เมือง ตามทางหลวงหมายเลข 12 เพลิดเพลินกับ ภารณการลิ้นชาในสูบแท็มที่ วัดไชยศรี ไป อ.มัญจาคีรี ตามทางหลวงหมายเลข 2062 ชุม หมู่บ้านอนุรักษ์เตาไฟ็ก บ้านกอก

จากนั้นไปบ้านบัวชุมสิม โบราณ ซึ่งได้รับรางวัลอาคารทรงคุณค่าจากการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทย ที่วัดสะทอง รับประทานอาหารกลางวันที่ อ.มัญจาคีรี จากนั้นเดินทางสู่ อ.นนทบุรี ด้วยทางหลวงหมายเลข 229 ระหว่างขึ้นต้อน การทดสอบผ้าไหมที่ ศala ใหม่ไทย เดินทางไป อ.บ้านไร่ ชุมสูบแท็ม ที่วัดสนวนวารีพัฒนาราม เรื่องพระเวสสันดรชาดก แล้วเดินทางกลับกรุงเทพฯ

ประวัติสิบใช

สิบใช วรรณกรรมล้ำค่าของภาษาล้านช้าง เป็นวรรณกรรมเก่าแก่ซึ่งเดิมเป็นหนังสือเทศน์ แต่เป็นคำกลอนโดยท้าวปางคำ ในปี พ.ศ. 2192

สินใช ศิลป์ไชย หรือ **สังขศิลป์ชัย** คือพระเอกในวรรณกรรมโบราณของลาว เป็นนิทานพื้นบ้านลาวที่เรียกว่า “ชาดกนองนิبات” อันหมายถึงเรื่องที่แต่งเติมเสริมขึ้น nok จากชาดกในนิبات นั่นคือ ปัญญาสาขาด ซึ่งเป็นชาดก 50 เรื่องที่เป็นต้นประวัติการเสวยพระชาติต่างๆ ของพระพุทธเจ้า ก่อนที่จะเสวยพระชาติดสุดท้ายเป็นเจ้าข่ายสิทธิอัตตະ

เหตุที่ “สินใช” วรรณกรรมของภาษาปراภาษาในคูปัตตัมตามลิมของวัดต่างๆ ก็เนื่องจากในพุทธศตวรรษที่ 19-23 อีสานอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรล้านช้าง ซึ่งเป็นอาณาจักรของชาติความแคล้วมุ่นนำโง ซึ่งต่อมาได้สูญเสียเอกสารให้แก่สยามประเทศ แต่ท่าวัดนອนรวมต่างๆ ท้าวศิลปกรุ่น สถาปัตยกรรม และชนบธรรมเนียมประเพณี ยังคงมีอิทธิพลต่อคนในอีสานเรื่อยมา ประกอบกับคนในอีสานก็มีการสืบทอดเชื้อสายจากบรรพบุรุษที่อพยพมาจาเมืองเวียงจันทน์และหลวงพระบางของอาณาจักรล้านช้าง

เรื่องย่อสิบใช

พระยาคุرعاวดี เจ้าเมืองเปงจาน มีเมืองเล็กชื่อนางจันทา มีน้องสาวชื่อนางสุมนทา ต่อมายักษ์ใหญ่ชื่อกุมกันท์ มาลักด้านางสุมนทาไปเป็นเมีย มีลูกด้วยกันหนึ่งคนชื่อนางสุดาจันทร์ พระยาคุรุวดีคิดถึงน้องสาวมาก จึงอกราชตามหาลูกสาว เดินทางไปถึงเมืองจำปาได้พบลูกสาว 7 คนของนันทเศษธี เกิดพิงพอยใจจึงไปสูตรหั้งเจดามเป็นเหลี่ยม ต่อมานี้หั้งแปดตั้งครัวรีขึ้นพร้อมกัน ให้ทำนายว่านางจันทา เมเหลี่ยม กับนางลุ่มเหลี่ยมลุกด จะได้ลูกมีบุญ แก่กล้าสามารถ ส่วนลูกุของเมเหลี่ยม 6 คน ลูกสาวอ coma เป็นคนชั่ววัย เมเหลี่ยมที่จะได้ลูกไม่ได้ตามคำทำนายจึงวนหัวกันติดสินบนโทรศัพท์กับลับคำทำนาย และทำเสน่ห์ให้พระยาคุรุวดี

เมื่อนางจันทา เมเหลี่ยมคอลลูกอคอมาเป็นคุชชีให้เข้าว่าสิห์ ล้วนนางลุ่มคอลลูกอคอมาเป็นฝ่าแฟดพิดประหลาด คือสินใช เป็นคนปกติ แต่มีอุฐคือดาวกับครัวขี้อคอมาด้วย ส่วนอีกคนอคอมาเป็นหอยลังษ์ ล้วนลุ่มเหลื่อนฯ เป็นชาดโดยปกติ ด้วยความทุบเทายหล่นท์และเห็นผิด พระยาคุรุวดีจึงขึ้นไปเมืองส่องนางและลูกทั้งสามออกจากเมือง ทั้ง 5 คนตกทุกๆ ให้ยกarrow รวมอยู่ในปามา ข้านาน เมื่อพระอินทร์ทราบเรื่องจึงนิมิตปราสาทให้ทั้งห้าอยู่อาศัย ให้ครุฑะนาคมมาช่วยหั้มครวง ทั้งสินใช สิห์ และหอยลังษ์ กิเต็บดั้นในปากลายเป็นน้ำมีวิทยาฤทธิ์ล้ำเลิศ วิชาความสูงส่งจากอาจารย์ คือ พระอินทร์ ครุฑะ และนาค

พระยาคุรุวดีคิดถึงน้องสาวมิคิaley จึงสั่งลูกชายหั้งทากชีไวร์สิเมื่อออกตามาหุ ลูกชายหั้งทากเดินป่าไปปะลินใช ลอบมาหุว่าเป็นภัยดิกัน จึงขักขันเข้ามานิเมือง พร้อมกับบอดดักหัวดุที่เดินมากามาหุบันบิด แต่ที่แท้ดุที่เดินนั้นเป็นของสินใช พระยาคุรุวดีหลงเขื่อ จึงให้ลูกชายหั้ง 9 คนออกติดตามหานางสุมนทา ต่อไป และได้เข้าไปในเดนแนของบักบุญกันท์ ได้ยินน้องผู้ชี้ขาดถึง 6 คนว่าอุบมีอุบสู่ด้านนอก จึงเป็นการเดินทางที่เต็มไปด้วยการต่อสู้ต่างๆ อย่างสนุกสนาน อัศจรรย์ทันเล็ก ทว่าในที่สุดทั้งสามก็เข้าชนะผ่านไปได้อย่างยากลำบาก และสินใช กิเต็บดั้นบันนางสุมนทาและผู้ชี้ขาดบุญกันท์ตาย นางสุมนทาจำต้องกลับบ้านเมืองมนุษย์อย่างเคร้าสด เพาะะยังคือความรักให้หัวกุมกันท์ท้อถอยเดิมเปลี่ยน แต่ก่อนจะกลับเมืองมีข้อแม้ว่าสินใชต้องลงไปช่วยลูกสาวของนางที่ถูกลักพาตั้งไปในเมืองพญาดาลกาลคืนมาเสียก่อน ทำให้สินใช สิห์ และหอยลังษ์ ต้องลงไปบุกเมืองนาดาลເຂານະພญาဏกเสียก่อน

หลังจากสินใชนำตัวนางสุมนทาพร้อมลูกสาวกลับคืนมาได้ ทากเจ้ายที่ฟ้ารอได้หลอกพาสินใชกลับพื้นอังไปปลักดักเหว และเป็นฝ่ายพานางสุมนทากลับเข้าเมืองแทน แต่สินใชกับบันองก์ไม่ตาย ทว่าไม่อยากกลับไปชิงดีกับเจ้าชายหั้งทากอ จึงกลับไปอยู่ป่ากับมารดา ล้วนในวังไม้ร้านนาความจริงก็เปิดเผย ทากเจ้ายถูกจับบัง แล้วพระยาคุรุวดีก็ถูกท้อออกไปรับสินใช และมารดากลับเข้าเมือง สินใชก็ได้รับการยกย่อง ให้ปักครองเมืองเปงจานต่อมาอย่างมีความสุข

